

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 04/2025

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2024

Valtiokonttori

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori		Julkaisupäivämäärä: 29.08.2025	
Tekijät: Valtiokonttori, T3 – Talous, tieto ja työelämä: Ahmed Khary Ali		Julkaisun teema: Valtion maksullinen toiminta	
Julkaisun nimi Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2024		ISBN 978-951-53-3908-9 ISSN 2489-4761	
Tiivistelmä: Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Eduskunta on edellyttänyt hallitukselta hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaiksi, että se seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä seurantatehtävän toteuttamiselle. Valtion maksullista toimintaa tarkastellaan selvityksessä sekä kirjanpitoyksiköittäin, hallinnonaloittain että koko valtion tasolla. Maksullisen toiminnan selvityksen pääasiallinen tarkoitus on kartoittaa maksullisen toiminnan kannattavuutta. Tämän takia selvityksen tiedot on kerätty kustannusvastaavuuslaskelmista, jotka on esitetty kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksiin kuuluvissa toimintakertomuksissa. Tilinpäätöksistä poimittuja maksullisen toiminnan tuottoja valtiolla vuonna 2024 (2023) oli noin 1,75 (1,65 miljardia euroa, josta noin 521 (499) miljoonaa oli maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisten suoritteiden tuottoja, 234 (239) miljoonaa maksuperustelain mukaisia liikelatoudellisten suoritteiden tuottoja, 329 (283) miljoonaa erityislakeihin perustuvien suoritteiden tuottoja ja 665 (625) miljoonaa pelkästään virastojen sekä laitosten välillä harjoitettavaa maksullista toimintaa. Kun mukaan lasketaan virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta (kustannusten korvaus), valtion koko maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2024 (2023) oli noin 67 % (67 %). Julkioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 86 % (86 %), markkinasuoritteiden 97 % (101 %) ja erityislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden 30 % (28 %). Kun tarkastelusta jätetään pois maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuoliset suoritteet (virastojen ja laitosten välinen toiminta) saadaan kustannusvastaavuusprosentiksi vuonna 2024 (2023) 56 % (56 %). Luku sisältää julkisoikeudelliset-, markkina- sekä erityislakiin perustuvat suoritteet. Tämän julkaisun tiedoista on koottu visualisointi tietojen tarkastelun sujuvoittamiseksi. Visualisointi on tarkasteltavissa osoitteessa: https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMWZlYjZkMDEtMGVlMi00YzNkLTg4YWVtZGFjZjg5YTU3ODE2liwidCI6IjdjMTZkZmE0LWVwZmMtNDcyNS05ZjA0LTc2YTQ0M2RIYjA5NSIsImMiOiJh9			
Asiasanat:		valtion maksullinen toiminta, kannattavuus, kustannusvastaavuus, valtion maksuperustelaki	
Kieli:	suomi	Sivumäärä:	22
Julkaisujen myynti / jakelu:	https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/		

Sisällysluettelo

Saate.....	4
1 Johdanto.....	5
1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat	5
1.2 Raportin taustaa.....	6
2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä.....	7
2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin.....	7
2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2024.....	10
3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain.....	11
3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2023–2024	11
3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2023–2024	12
4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin	13
4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin	13
4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2023 ja 2024 ..	15
4.2.1 Hintatuettu toiminta	17
4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta	17
5 Valtion kilpailullinen toiminta	18
5.1 Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta.....	18
5.2 Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2023 ja 2024	18
Taulukot ja kuvat	21
Liitteet.....	22

Saate

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Selvityksen tiedot perustuvat lähes poikkeuksetta kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiin, tarkemmin ottaen toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joissa maksullisen toiminnan kannattavuus esitetään.

Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta vuonna 2024 sisältää aiempina vuosina laadittuja selvityksiä vastaavat tiedot¹. Selvityksessä vuoden 2024 tietoja verrataan aiempien vuosien tietoihin, pääosin vuoteen 2023. Aiempien vuosien tietoina on käytetty aiempien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksien tietoja, joihin on tehty muutamia päivityksiä (ks. liite 1).² Mikäli kustannusvastaavuudessa on tapahtunut merkittäviä poikkeamia edellisvuoteen nähden, on poikkeamia selittäviä tekijöitä pyritty listaamaan taulukoiden yhteyteen. Lisäksi taulukoiden keskeistä sisältöä avataan sanallisesti taulukoiden yhteydessä.

Valtiokonttorin määräyksessä Dnro VK/99662/00.00.00.01/2022. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta todetaan, että kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa. Mikäli osa-alueesta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma, vaikka tuotot ovat alle 1 milj. euroa, ei tietoja ole otettu mukaan tähän selvitykseen. Vuoteen 2015 asti myös osa-alueet, joiden tuotot olivat alle 1 milj. euroa, otettiin mukaan laskelmiin, mikäli niistä oli esitetty kustannusvastaavuuslaskelma.³ Vertailukelpoisuuden vuoksi tässä selvityksessä esitettävät tiedot eivät sisällä myöskään vuoden 2015 osalta alle miljoonan euron tuottoja.

Edellä mainitun määräyksen mukaisesti selvityksessä on myös eritelty sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä pelkästään virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta että hintatuettu toiminta.

Selvitys on julkaistu Valtiokonttorin Internet-sivuilla osoitteessa:

<https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/muut-taloustiedot/valtion-maksullinen-toiminta/>

Lisätietoja selvityksestä antaa Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu.

Sähköposti: analysointipalvelu (at) valtiokonttori.fi.

¹ Vuodelta 2011 ei ole laadittu erillistä selvitystä valtion maksullisesta toiminnasta.

² Vuoden 2020 tietoja päivitettiin siltä osin kuin ne esitettiin kirjanpitoyksiköiden vuoden 2021 toimintakertomuksessa ja ne poikkesivat vuoden 2020 Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksen tiedoista.

³ Näiden tuottojen osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on kuitenkin vähäinen, joten niiden sisällyttäminen tai poisjättäminen ei olennaisesti muuta laskelmia (vuoden 2015 laskelmassa kyseisiä tuottoja oli noin 5 milj. euroa eli 0,3 % valtion koko maksullisesta toiminnasta).

1 Johdanto

1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat

Valtion perimät maksut ovat vastike julkisen vallan palveluista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion virastojen ja laitosten maksullista toimintaa sääntelevä **yleislaki** on valtion **maksuperustelaki** (MPL 150/1992), jonka **lisäksi** maksullista toimintaa sääntelevät useat **erityislait**. Viranomaisen maksulliseen suoritetuotantoon sovelletaan maksuperustelakia, jos suoritteiden maksullisuudesta ei ole muussa laissa tai laissa olevan valtuutuksen nojalla (erityislaki) annettu maksuperustelaista poikkeavia säännöksiä.

Maksuperustelaki jakaa suoritteet **julkisoikeudellisiin suoritteisiin** ja muihin suoritteisiin eli ns. **markkinasuoritteisiin**. Asianomainen ministeriö päättää kirjanpitoyksikköä koskevassa maksuperustelain nojalla antamassaan maksuasetuksessa, miten kirjanpitoyksikön suoritteet jakautuvat julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin (8.2 §).

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan **suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen valtion viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (3 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädettyssä suoritetuotannossa on kyse julkisen vallan käyttämisestä; laillisesti toimiakseen kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko).

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuneita kokonaiskustannuksia eli suoritteen **omakustannusarvoa** (6.1 §). Maksuperustelaki mahdollistaa kuitenkin myös omakustannusarvosta poikkeavan hinnoittelun (6.3 §). Omakustannusarvoon luettavista kustannuksista säädetään valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:ssä.

Yhden tai useamman viranomaisen saman laatuista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. (6.2 §)

Markkinasuoritteet hinnoitellaan **liiketaloudellisin perustein**. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Sellaiset **markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen** viranomaisella on **tosiasiallinen yksinoikeus** (esim. valokopio viranomaisen hallussa olevasta asiakirjasta), voidaan kuitenkin hinnoitella myös **omakustannusarvon mukaisesti** (7.2 §). Koska viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännönkään perusteella.

Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on **markkinasuoritetuotannon kokonaiskannattavuus**, joten esim. alennusten myöntäminen on mahdollista. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintojen alentamiseksi (hintatuki; MPL 7.1 §).

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen tason määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoituskaan kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Edellä mainitun maksulainsäädännön lisäksi valtion maksullista toimintaa sääntelevät muun muassa valtion talousarviosta annettu laki ja asetus, valtiovarainministeriön antama talousarvion laadintamääräys sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet.

1.2 Raportin taustaa

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus. Valtiokonttorin määräyksen mukaan kannattavuus esitetään kustannusvastaavuuslaskelmalla. Tämän selvityksen tiedot kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista perustuvat lähes poikkeuksitta kirjanpitoyksiköiden laatimiin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Tämän vuoksi selvityksessä esitetyt valtion maksullisen toiminnan tuotot ovat huomattavasti suuremmat kuin valtion tilinpäätöksen mukaiset tuotot. Ero johtuu pääasiassa siitä, että valtion tilinpäätöksessä valtion sisäinen (eli kirjanpitoyksiköiden välinen) maksullinen toiminta on eliminoitu.

Selvityksen pääasiallisena kohteena on maksuperustelain nojalla hinnoiteltu toiminta. Selvitys sisältää tiedot maksullisen toiminnan laajuudesta ja kustannusvastaavuudesta. Tarkastelu on tehty valtion, hallinnonalojen ja kirjanpitoyksiköiden tasolla ja siinä on otettu huomioon myös ajallinen kehitys. Kokonaiskuvan saamiseksi valtion maksullisesta toiminnasta selvityksessä on tarkasteltu keskeisiä tietoja myös erityislakien nojalla hinnoitellusta maksullisesta toiminnasta.

Maksuperustelain mukaisiin markkinasuoritteisiin on tässä selvityksessä sisällytetty myös vuokrat ja käyttökorvaukset.

Selvityksen lähteinä on käytetty kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiä. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksissä kustannusvastaavuuslaskelmilla raportoidut maksullisen toiminnan tuotot voivat poiketa keskuskirjanpidon tiedoista. Syynä voi olla esimerkiksi se, että kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta on joltain osin ollut niin vähäistä eli tuotot ovat olleet alle miljoona euroa, että siitä ei ole tarvinnut esittää kustannusvastaavuuslaskelmaa kirjanpitoyksikön tilinpäätöksessä. Poikkeamia ovat myös aiheuttaneet vasta tilinpäätöksen laadintavaiheessa havaitut virheet, jotka on oikaistu kustannusvastaavuuslaskelmille, mutta ei tilinpäätökseen. Eniten poikkeamia keskuskirjanpidosta saatavien liikekirjanpidon tietojen ja tilinpäätöksissä esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tietojen välillä ovat aiheuttaneet erilaiset vuokra- ja käyttökorvaustuotot, joita ei ole sisällytetty kustannusvastaavuuslaskelmiin mm. niiden vähäisyyden vuoksi.

2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä

2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin

Vuonna 2024 28 kirjanpitoyksikön maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset tuotot ylittivät Valtio-konttorin määräyksen mukaisen 1 miljoonan rajan. Valtioneuvoston kanslian tuotot putosivat alle miljoonaan euroon, eikä niitä täten raportoitu. Vastaavasti maksuperustelain mukaisista liiketaloudellisiin perustein hinnoitelluista suoritteista 24 kirjanpitoyksikön tuotot olivat vähintään 1 miljoonaa euroa. Erityislakien nojalla hinnoitelluissa suoritteissa vastaava luku on 11 kirjanpitoyksikköä. Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin vuosina 2017–2024 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €) suoriteryhmittäin 2017–2024*

Suoriteryhmä	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Julkisoikeudelliset suoritteet	430 706 €	431 056 €	453 541 €	420 696 €	459 901 €	489 238 €	499 356 €	521 024 €
Liiketaloudellisiin perustein hinnoitellut suoritteet	366 379 €	381 819 €	387 432 €	381 404 €	214 291 €	226 604 €	239 936 €	234 208 €
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	262 037 €	264 060 €	271 503 €	260 573 €	264 047 €	290 016 €	282 533 €	328 607 €
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	1 059 122 €	1 076 935 €	1 112 476 €	1 062 673 €	938 238 €	1 005 859 €	1 021 825 €	1 083 839 €
Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella jäävät tuotot					561 361 €	574 447 €	625 399 €	664 825 €
YHTEENSÄ					1 499 599 €	1 580 306 €	1 647 223 €	1 748 664 €

* Aiempien vuosien tietoja on korjattu aiemmista Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksistä joidenkin kirjanpitoyksiköiden osalta. Korjaukset on esitetty liitteessä 1.

** Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisiin tuottoihin, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Vuonna 2024 maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 1,74 mrd. euroa, eli vuoteen 2023 verrattuna tuotot kasvoivat hieman vajaan 5,5 prosenttia. Euromääräisesti kasvua oli 92 miljoonaa euroa. Kasvu selittyy julkisoikeudellisten suoritteiden (kasvua 12 miljoonaa euroa), erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden (kasvua 46 miljoonaa euroa) sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisten suoritteiden (kasvua 39 miljoonaa euroa) kasvulla. Liiketaloudellisten suoritteiden tuotot laskivat vajaalla 6 miljoonalla eurolla Geologian tutkimuskeskuksen ollessa merkittävin laskija (4 milj. euroa). Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tuottojen kasvu vuosina 2017–2023 selittyy pääasiassa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tuottojen kasvulla. Kasvua 20 miljoonaa euroa vuodesta 2023 tuottojen ollessa noin 486 miljoonaa euroa vuonna 2024. Valtorin maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot olivat 2023 465 milj. euroa (75 % osa-alueen tuotoista), kun ne vielä 2016 olivat 248 milj. euroa. Myös Oikeusrekisterikeskuksen maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ovat kasvaneet vuosina 2017–2024. Tuotot kasvoivat 15 miljoonalla eurolla vuodesta 2023, ollen noin 114 miljoonaa euroa vuonna 2024. Vuonna 2017 Oikeusrekisterikeskuksen vastaavat tuotot olivat vain noin 54 miljoonaa euroa.

Taulukossa 2 esitetään suoritetyypin mukaan ne virastot, joilla tuottojen kasvu vuodesta 2023 on ollut suurinta. Suurin yksittäinen tuottojen kasvu nähtiin Väylävirastolla. Kasvu selittyy ratamaksujen ja muiden tuottojen kasvusta. Ratamaksuja kasvatti hintojen sekä volyymin nousu, kun puolestaan muut tuotot kasvoivat CEF-ohjelmasta saadun rahoituksen ansiosta.

Taulukko 2 maksullisen toiminnan tuottojen kasvu (1000 €) (5 eniten kasvanutta)

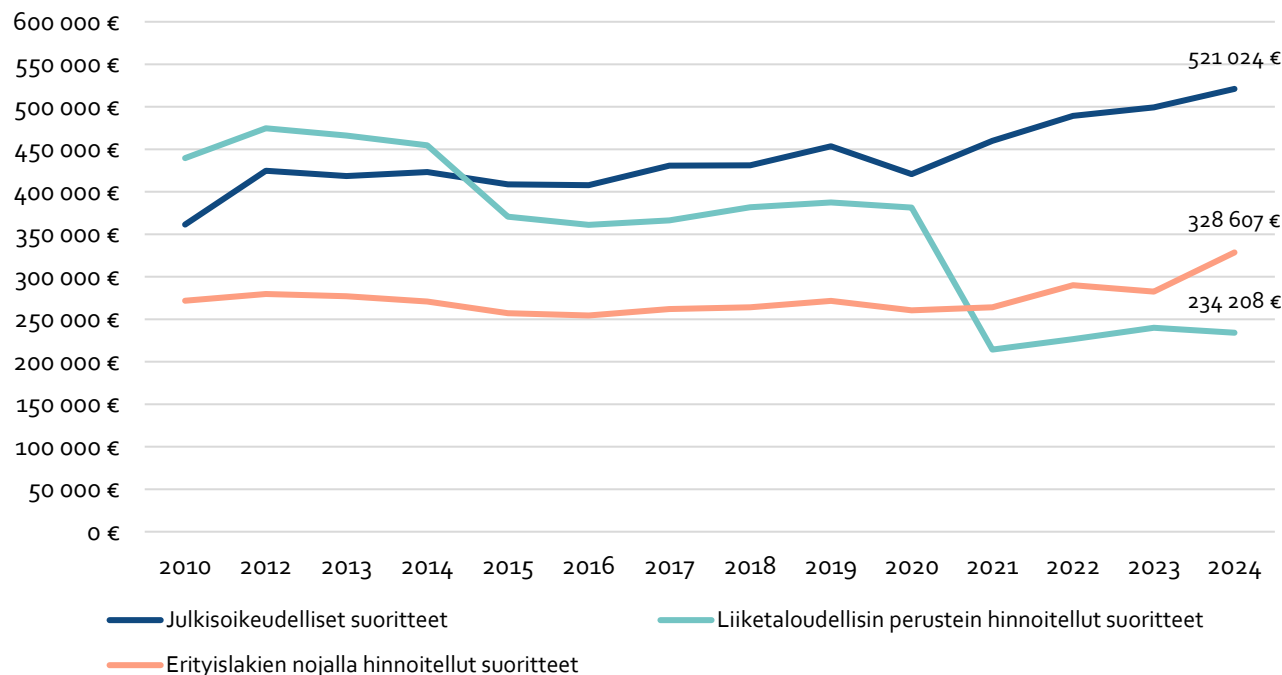
Virasto	2023	2024	Erotus
Liikenne- ja viestintävirasto	121 184 €	125 189 €	4 005 €
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	26 364 €	30 218 €	3 854 €
Poliisihallitus	64 955 €	68 215 €	3 260 €
Maahanmuuttovirasto	32 029 €	34 764 €	2 735 €
Patentti- ja rekisterihallitus	45 259 €	47 934 €	2 675 €
Julkisoikeudelliset suoritteet (1000 €)			

Virasto	2023	2024	Erotus
Väylävirasto	64 790 €	91 207 €	26 417 €
Maanmittauslaitos	43 518 €	53 474 €	9 956 €
Oikeusministeriö	29 323 €	32 993 €	3 670 €
Tuomioistuinlaitos	38 015 €	40 806 €	2 791 €
Ulosottolaitos	88 563 €	90 615 €	2 052 €
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet (1000 €)			

Virasto	2023	2024	Erotus
Ilmatieteen laitos	9 659 €	10 882 €	1 223 €
Suomenlinnan hoitokunta	7 575 €	8 338 €	763 €
Digi- ja väestötietovirasto	18 545 €	19 256 €	711 €
Säteilyturvakeskus	3 009 €	3 601 €	592 €
Rikosseuraamuslaitos	2 961 €	3 455 €	494 €
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet (1000 €)			

Virasto	2023	2024	Erotus
Valtori	465 485 €	485 742 €	20 257 €
Oikeusrekisterikeskus	99 639 €	113 700 €	14 061 €
Palkeet	60 275 €	65 383 €	5 108 €
Maksulainsäädännön ulkopuoliset suoritteet (1000 €)			

Maksulainsäädännön soveltamisalan mukaisten suoriteryhmiä kehitystä on esitetty alla kuvassa 1. Eniten euro- sekä prosenttimääräistä kasvua vuodesta 2023 oli erityislakien nojalla hinnoitelluilla suoritteilla (kasvua 46 miljoonaa euroa). Prosentteina kasvua oli 16 prosenttia.

Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuottojen kehitys suoriteryhmittäin 2010–2024 (1000 €)

Ennen vuotta 2020, julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot ovat kasvaneet juuri Poliisihallituksen lupatuottojen ja Ulkoministeriön passi-, viisumi- ja oleskelulupahakemusten nousun takia. Vuosina 2021–2022 passi- ja henkilökorttihakemusten määrien kasvu auttoi Poliisihallituksen julkisoikeudellisten tuottojen palautumista kasvu-uralle pandemian aiheuttaman laskun jälkeen. Vielä vuosina 2022–2023 tuotot kasvoivat kymmenellä miljoonalla eurolla. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot kasvoivat viime vuodesta eniten Liikenne- ja viestintävirastolla (4,0 milj.) sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella (3,9 milj.), kun taas tuotot laskivat eniten euromääräisesti juuri Poliisihallituksella (6,6 milj.) sekä Säteilyturvakeskuksella (1,6 milj.).

Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuotot nousivat tuntuvasti. Kasvua oli noin 46 miljoonaa euroa vuosina 2023–2024. Eniten kasvoivat Väyläviraston tuotot, kasvua reilu 26 miljoonaa euroa. Merkittävä nousija oli myös Maanmittauslaitos (noin 10 miljoonaa euroa). Oikeusministeriön tuotot puolestaan kasvoivat noin 3,5 miljoonaa euroa, Tuomioistuinlaitoksen tuotot kasvoivat noin 2,7 miljoonaa euroa ja Ulosottolaitoksen tuotot noin 2 miljoonaa euroa. Vuosina 2017–2024 erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuottojen kasvu on johtunut Väyläviraston ja Ulosottolaitoksen tuottojen kasvusta sekä Tuomioistuinlaitoksen merkittävistä tuotoista vuosina 2020–2022. Vuoden 2014 jälkeen nähtyyn tuottojen vähenemiseen vaikutti erityisesti väylämaksulakiin tehty muutos, jonka mukaisesti väylämaksut puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Vuonna 2015 Liikenneviraston perimien väylämaksujen määrä väheni 42,2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lain tilapäisellä muutoksella on tarkoitus kompensoida EU:n rikkidirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia ja keventää elinkeinoelämän, etenkin teollisuuden kustannusrasitetta. Väyläviraston tuottojen kasvua selittävät aiemmin mainitut ratamaksujen hintojen sekä volyymin nousu sekä CEF-ohjelma.

Liiketaloudellisten suoritteiden tuotot laskivat koronavuosina tuntuvasti, ja ovat yhä selvästi alle koronaa edeltävien vuosien tason. Suurin pudotus tapahtui koronavuosina 2020–2021. Keskeisin syy pudotukselle oli aiemmin mainittu Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuottojen siirtyminen valtion maksullisen toiminnan raportoinnin ulkopuolelle. Vuoden 2021 alusta lähtien myös varuskuntaravintoloiden ja -korjaamoiden vuokrasopimukset siirtyivät Puolustusvoimilta Puolustuskiinteistöille laskien liiketaloudellisten toimintojen tuottoja edelleen 16 miljoonalla eurolla.

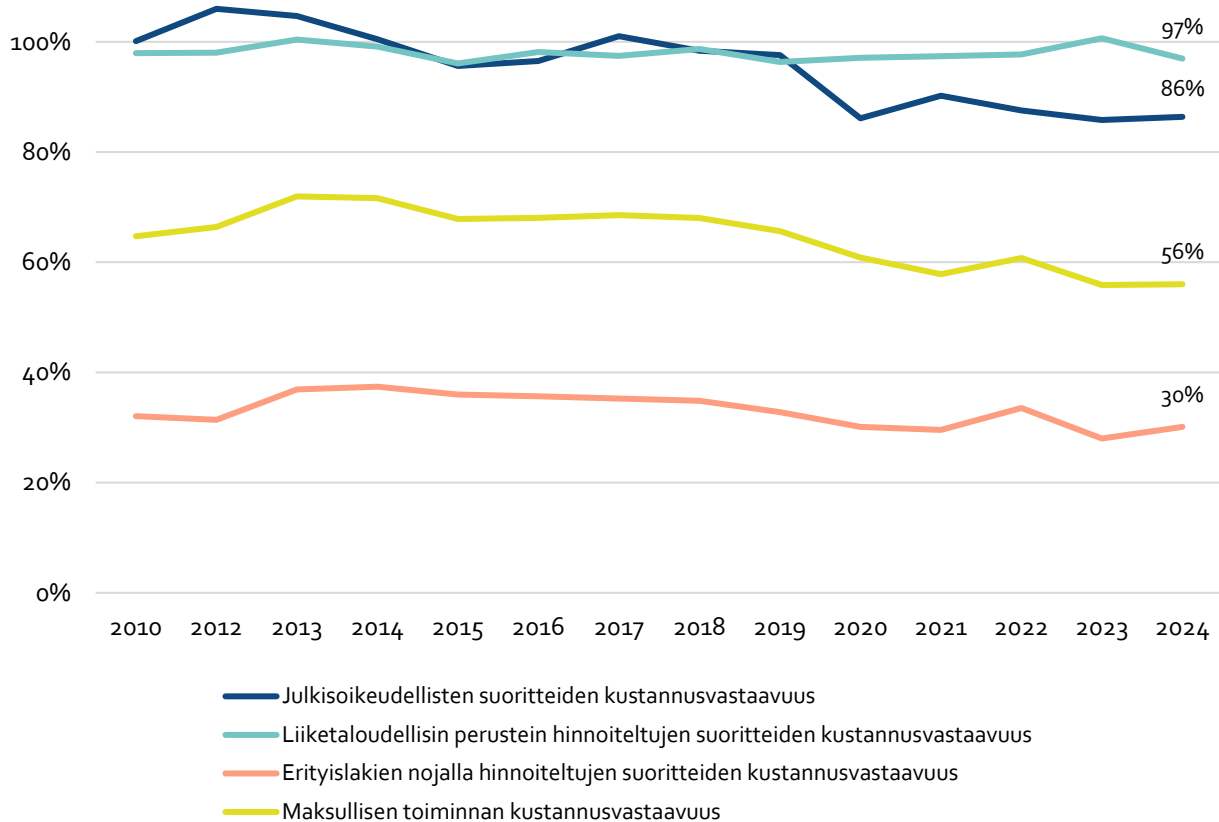
Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot romahtivat peräti 44 prosenttia eli noin 167 miljoonaa euroa vuosina 2020–2021. Vuosina 2022–2023 tuotot elpyivät, kasvaen 12,5 miljoonaa euroa, ollen 239 miljoonaa euroa vuonna 2023. Tuotot laskivat kahdella prosenttiyksiköllä välillä 2023–2024. Euromääräisesti tuotot laskivat noin kuudella miljoonalla eurolla välillä 2023–2024. Vuosien 2020–2021 liiketaloudellisten suoritteiden tuottojen lasku selittyy lähes yksinomaan eri virastojen eri toimintojen siirtymisellä Puolustuskiinteistöille. Ylivoimaisesti suurin osuus tästä lankeaa Puolustushallinnon rakennuslaitoksen siirtymiselle pois Puolustusministeriön alaisuudesta ja sen omaisuuden sekä tuottojen siirtyminen osaksi Puolustuskiinteistöjä. Koska Puolustuskiinteistöt ei ole ministeriön alainen virasto, vaan valtion liikelaitos, eivät sen tuotot siten näy enää osana valtion maksullista toimintaa. Vuonna 2020 Puolustushallinnon rakennuslaitoksella oli 156 miljoonaa euroa liiketaloudellisia suoritteita. Samoin Leijona Catering Oy varuskuntaravintoloiden ja Millog Oy:n varuskuntakorjaamoiden vuokrasopimusten siirtyminen Puolustuskiinteistöille aiheutti merkittävän, vaikkakin laskennallisen, 16 miljoonan euron suuruisen tuottojen laskun. Rikosseuraamuslaitoksen tuotot laskivat yli 5 miljoonalla eurolla 2020–2022. Tämänkin lasku selittyy pitkälti laitosmyymälöiden siirtymisellä Leijona Catering Oy:lle eli epäsuorasti Puolustuskiinteistöille. Eniten liiketaloudellisten suoritteiden tuotot kasvoivat vuodesta 2023 Ilmatieteen laitoksella (n. 1,2 miljoonaa euroa). Liiketaloudellisten suoritteiden tuottojen muutokset olivat pieniä virastotasolla (pl. Geologian tutkimuskeskuksen noin 4 miljoonan euron lasku) sekä kokonaisuutena.

Vuosina 2015–2020 liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot pysyivät kutakuinkin ennallaan nousten prosentin 2018–2019. Vuoden 2014 jälkeen nähty tuottojen huomattava lasku selittyy suurelta osin sillä, että aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön alaisena virastona toiminut Teknologian tutkimuskeskus VTT yhtiöitettiin vuoden 2015 alussa voittoa tavoittelemattomaksi osakeyhtiöksi. Osaltaan liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kehitykseen on vaikuttanut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotoissa tapahtunut nousu vuosien 2010–2014 välillä ja lasku vuosien 2014–2016 välillä. Vuoden 2021 liiketaloudellinen tuotto, kun Puolustuskiinteistöille siirtyneitä toimintoja ei oteta huomioon, kasvoi 2,2 prosenttia.

2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2010–2024

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus kertoo kuinka maksullisen toiminnan tuotot kattavat siitä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2024 maksullisen toiminnan kokonaiskustannusvastaavuus pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 67 prosenttia (71 prosenttia vuonna 2022). Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannukset kuitenkin kasvoivat euromääräisesti vuodesta 2023. Tuotot kasvoivat 101 miljoonalla eurolla ja kustannukset 139 miljoonalla eurolla. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus pysyi vuoden 2023 tasolla, ollen 86 prosenttia vuonna 2024. Kustannusvastaavuus oli 88 prosenttia vuonna 2022. Erityislakeihin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuus nousi 2 prosenttiyksikköä, 28 prosentista (2023) 30 prosenttiin (2024). Liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kustannusvastaavuus oli vuonna 2023 101 prosenttia ja vuonna 2024 97 prosenttia, täten kustannusvastaavuus laski 4 prosenttiyksikköä. Kuvassa 2 on esitetty maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2010–2024.

Yksittäisen kirjanpitoyksikön suoritustuotannon alijäämäisyys voi aiheutua paitsi siitä, että kustannusvastaavuuden tavoittelussa ei ole onnistuttu, mutta myös siitä, ettei 100 % tai sitä suurempi kustannusvastaavuus ole edes toiminnan taloudellisena tavoitteena. Esimerkiksi julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämäisyys voi aiheutua maksuperustelain 6.3 §:n tarkoittamien perusteltujen syiden nojalla perityistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Liiketaloudellisiin suoritteisiin puolestaan saatetaan myöntää hintatukea. Koska hintatuki kohdistetaan talousarvion laadintamääräyksen mukaan maksullisen toiminnan tuottojen ja erillismenojen erotukseen, ja koska kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat mukana myös yhteiskustannukset ja pääomakustannukset, on toiminnan kustannusvastaavuus talousarviossa osoitetun hintatuen käytöstä huolimatta alle 100 %. Erityislakien mukaisten suoritteiden maksujen määrääminen taas perustuu usein muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin.

Kuva 2 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin 2010–2024

3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain

3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2023–2024

Taulukossa 3 on tarkasteltu eri hallinnonalojen maksullisen toiminnan volyymia. Tuotot sisältävät maksuperustelain mukaisten julkistaloudellisten ja liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot, erityislakien nojalla hinnoitellun maksullisen toiminnan tuotot sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot.

Kokonaisuudessaan maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat 2023–2024 6 prosenttia. Euromääräisesti maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat noin 101 miljoonaa euroa (kustannukset 139 milj. €). Eniten tuotot kasvoivat prosentuaalisesti liikenne- ja viestintäministeriön (13 %), ulkoministeriön (9 %) sekä oikeusministeriön (9 %) hallinnonaloilla. Liikenne- ja viestintäministeriön kasvu selittyy suurelta osin Väyläviraston tuottojen kasvulla (26 milj. €). Prosenttimuutokset laskeneiden tuottojen hallinnonaloilla olivat pieniä, poikkeuksena Valtioneuvoston kanslian tuottojen lasku alle miljoonaan. Liikenne- ja viestintäministeriö (n. 30 milj. €), valtiovarainministeriö (n. 28 milj. €) sekä oikeusministeriö (n. 22 milj. €) vastasivat euromääräisesti suurimmista tuottojen kasvuista (yhteensä n. 81 miljoonaa euroa). Mainitut hallinnonalat käsittivät lähes 80 % kasvusta. Suurena trendinä välillä 2023–2024 oli maksullisen toiminnan tuottojen suurehko kasvut laskeneiden tuottojen ollessa maltillisia.

Ulkoministeriön hallinnonalalla tuotot laskivat Covid-19-pandemian vaikutuksesta vuosina 2020–2021. Erityisesti viisumituottojen lasku kolmella miljoonalla eurolla pienensi tuottoja. Vuosina 2021–2022 tuotot kasvoivat 8,3 miljoonalla eurolla 20,3 miljoonaan euroon. Tuotot eivät muuttuneet merkittävästi 2022–2023, ollen yhä vain noin puolet vuoteen 2019 verrattuna. Aikavälillä 2023–2024 ulkoministeriön hallinnonalan tuotot kasvoivat noin 1,8 miljoonalla eurolla. Sisäministeriön hallinnonalalla kasvu oli suurta prosentuaalisesti pandemian loppuaikana (21 prosenttia) sekä absoluuttisesti (20,5 miljoonaa euroa) vuosina 2021–2022. Kasvu selittyy Poliisin julkisoikeudellisten suoritteiden tuottojen kasvulla (Koronapandemian jälkeinen passi- ja henkilökorttihakemusten määrän nousu). Sisäministeriön hallinnonalan tuotot laskivat 2022–2023 kuitenkin n. 2,4 miljoonalla eurolla, mutta nousivat välillä 2023–2024 seitsemällä prosentilla euromääräisen nousun ollessa 7,8 miljoonaa euroa.

Hallinnonalat	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Muutos-% 2023/2024	Muutos, € 2023/2024
	2023	2024		
Ulkoministeriö	19 881	21 638	9 %	1 757
Oikeusministeriö	267 524	291 108	9 %	23 584
Sisäministeriö	115 072	122 875	7 %	7 803
Puolustusministeriö	3 518	3 779	7 %	261
Valtiovarainministeriö	608 860	636 734	5 %	27 874
Opetus- ja kulttuuriministeriö	30 214	27 580	-9 %	-2 634
Maa- ja metsätalousministeriö	119 792	129 448	8 %	9 656
Liikenne- ja viestintäministeriö	221 722	251 227	13 %	29 505
Työ- ja elinkeinoministeriö	81 799	81 351	-1 %	-448
Sosiaali- ja terveysministeriö	172 497	177 815	3 %	5 318
Ympäristöministeriö	5 190	5 109	-2 %	-81
Valtioneuvoston kanslia	1 157	0	-100 %	-1 157
YHTEENSÄ	1 647 226	1 748 664	6 %	101 438

*Huom. VNK alle miljoona ja täten ei ole ilmoitettu

Taulukko 3 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden muutos vuosina 2023–2024 (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot)

3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2023–2024

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu seuraavissa taulukoissa. Taulukossa 4 on esitetty suoritetuotannon kustannusvastaavuudet hallinnonaloittain vuosina 2023 ja 2024.

Taulukko 4 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain 2023–2024

	Julkisoikeudelliset suoritteet		Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet		Erityislakien mukaan hinnoitellut suoritteet	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Liikenne- ja viestintäministeriö	95 %	99 %	111 %	139 %	12 %	10 %
Maa- ja metsätalousministeriö	95 %	89 %	90 %	87 %	103 %	87 %
Oikeusministeriö	69 %	69 %	34 %	29 %	76 %	74 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	54 %	55 %	74 %	76 %		
Puolustusministeriö			107 %	108 %		
Sisäministeriö	92 %	95 %	101 %	107 %		
Sosiaali- ja terveysministeriö	100 %	94 %	100 %	102 %	88 %	117 %
Työ- ja elinkeinoministeriö	84 %	86 %	103 %	121 %		
Ulkoministeriö	46 %	45 %	85 %	72 %		
Valtioneuvoston kanslia		89 %				
Valtiovarainministeriö	75 %	70 %	147 %	139 %	71 %	66 %
Ympäristöministeriö	128 %	93 %	98 %	104 %		

Vuonna 2024 julkisoikeudellinen suoritetuotanto oli alijäämäistä kaikilla hallinnonaloilla paitsi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla (kustannusvastaavuus 100 %). Kokonaisuutena julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus pysyi edellisvuoden tasolla ollen 86 prosenttia. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus nousi vuodesta 2023 maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla. Merkittävin nousu tapahtui ympäristöministeriön hallinnonalalla (35 prosenttiyksikköä). Huomionarvoista on kokonaisuuden alijäämäisyys.

Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus laski edellisvuoteen verrattuna ollen vuonna 2024 (2023) 97 prosenttia (101 %). Kertomusvuonna liiketaloudellinen suoritetuotanto oli kustannusvastaavaa tai ylijäämäistä viidellä (seitsemällä) hallinnonalalla ja alijäämäistä 7 (neljällä) hallinnonalalla. Suurinta kustannusvastaavuuden nousu oli valtiovarainministeriön hallinnonalalla (8 %). Laskeneilla hallinnonaloilla muutokset olivat prosenttiyksikköinä mitattuna suurempia. Suurin laskija oli liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon ala (-28 %), mikä indikoi tuottojen kasvun ohessa suurehkoa kustannusten kasvua.

Erityislakien mukaisten suoritteiden hinnoitteluperusteet ovat varsin moninaisia, mikä näkyy myös vaihtelevina kustannusvastaavuusprosentteina. Kokonaisuutena erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus nousi kahdella prosenttiyksiköllä ollen 30 prosenttia (28 %).

4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin

4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin

Vuoden 2024 alussa kirjanpitoyksiköitä oli yhteensä 64, saman verran kuin edellisvuonna. Vuonna 2020 puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluva puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta siirrettiin Puolustuskiinteistöt nimisen valtion liikelaitoksen alaisuuteen.

Tämä selvitys tarkastelee vain niitä kirjanpitoyksiköitä, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhden yksittäisen osa-alueen tuottojen olleen yli miljoona euroa ja esittäneet niitä vastaavan kustannusvastaavuuslaskelman. Kertomusvuonna edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 42. Kirjanpitoyksiköistä 28 tuotti julkisoikeudellisia suoritteita, 24 kirjanpitoyksikköä tuotti liiketaloudellisia suoritteita ja 11 kirjanpitoyksikköä harjoitti erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa – ilmoitusvelvollisuus koski miljoonan ylittäviä tuottoja.

Taulukossa 4 esitetään kaikkien 64:n kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta hallinnonaloittain vuonna 2024. Tyhjä solu merkitsee, ettei kirjanpitoyksiköllä kyseisenä vuonna ollut suoriteryhmään kuuluvia tuottoja tai ne ovat olleet suuruudeltaan alle miljoonan euron, jolloin ne on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 5 Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2024

Organisaatio	Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot (1000 €)	Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus	Markkinasuoritteiden tuotot (1000 €)	Markkinasuoritteiden kustannusvastaavuus	Erityislakien tuotot (1000 €)	Erityislakien kustannusvastaavuus
Eduskunta	0		0		0	
Eduskunta	0		0		0	
Ulkopoliittinen instituutti	0		0		0	
Valtiontalouden tarkastusvirasto	0		0		0	
Liikenne- ja viestintäministeriö	127 156	95 %	27 414	111 %	96 657	12 %
Ilmatieteen laitos	1 967	97 %	10 882	111 %	5 450	103 %
Liikenne- ja viestintäministeriö	0		0		0	
Liikenne- ja viestintävirasto	125 189	95 %	10 067	119 %	0	
Väylävirasto	0		6 465	101 %	91 207	11 %
Maa- ja metsätalousministeriö	62 073	95 %	13 901	90 %	53 474	103 %
Luonnonvarakeskus	191	119 %	7 874	114 %	0	
Maa- ja metsätalousministeriö	0		0		0	
Maanmittauslaitos	39 398	96 %	2 584	116 %	53 474	103 %
Ruokavirasto	22 484	94 %	3 443	55 %	0	
Oikeusministeriö	7 773	69 %	5 221	34 %	164 414	76 %
Oikeusministeriö	2 914	45 %	915	64 %	32 993	84 %
Oikeusrekisterikeskus	1 115	84 %	851	144 %	0	
Rikosseuraamuslaitos	0		3 455	26 %	0	
Syyttäjälaitos	0		0		0	
Tuomioistuinlaitos	3 744	107 %	0		40 806	38 %

Ulosottolaitos	0		0		90 615	128 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	7 964	54 %	19 616	74 %	0	
Kansallisarkisto	0		1 827	107 %	0	
Museovirasto	0		2 607	51 %	0	
Opetus- ja kulttuuriministeriö	0		0		0	
Opetushallitus	7 964	54 %	6 844	58 %	0	
Suomen Akatemia	0		0		0	
Suomenlinnan hoitokunta	0		8 338	106 %	0	
Puolustusministeriö	0		3 779	107 %	0	
Puolustusministeriö	0		0		0	
Puolustusvoimat	0		3 779	107 %	0	
Sisäministeriö	118 274	92 %	4 601	101 %	0	
Hätäkeskuslaitos	3 915	122 %	0		0	
Maahanmuuttovirasto	34 764	64 %	0		0	
Pelastusopisto	0		1 038	98 %	0	
Poliisihallitus	68 215	114 %	3 563	102 %	0	
Rajavartiolaitos	0		0		0	
Sisäministeriö	0		0		0	
Suojelupoliisi	11 380	107 %	0		0	
Sosiaali- ja terveysministeriö	59 517	100 %	114 437	100 %	3 861	88 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	30 218	102 %	0		2 812	86 %
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	7 302	94 %	0		1 049	95 %
Sosiaali- ja terveysministeriö	2 673	83 %	0		0	
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulauta kunta	0		0		0	
Säteilyturvakeskus	18 013	101 %	3 601	111 %	0	
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos	1 311	112 %	110 836	100 %	0	
Tasavallan presidentin kanslia	0		0		0	
Tasavallan presidentin kanslia	0		0		0	
Työ- ja elinkeinoministeriö	68 631	84 %	12 720	103 %	0	
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	9 827	76 %	0		0	
Energiavirasto	2 524	81 %	0		0	
Geologian tutkimuskeskus	0		7 964	108 %	0	
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland	0		0		0	
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	0		0		0	
Patentti- ja rekisterihallitus	47 934	87 %	4 756	95 %	0	
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	8 346	78 %	0		0	
Työ- ja elinkeinoministeriö	0		0		0	
Ulkoministeriö	19 609	46 %	2 029	85 %	0	
Ulkoasiainministeriö	19 609	46 %	2 029	85 %	0	

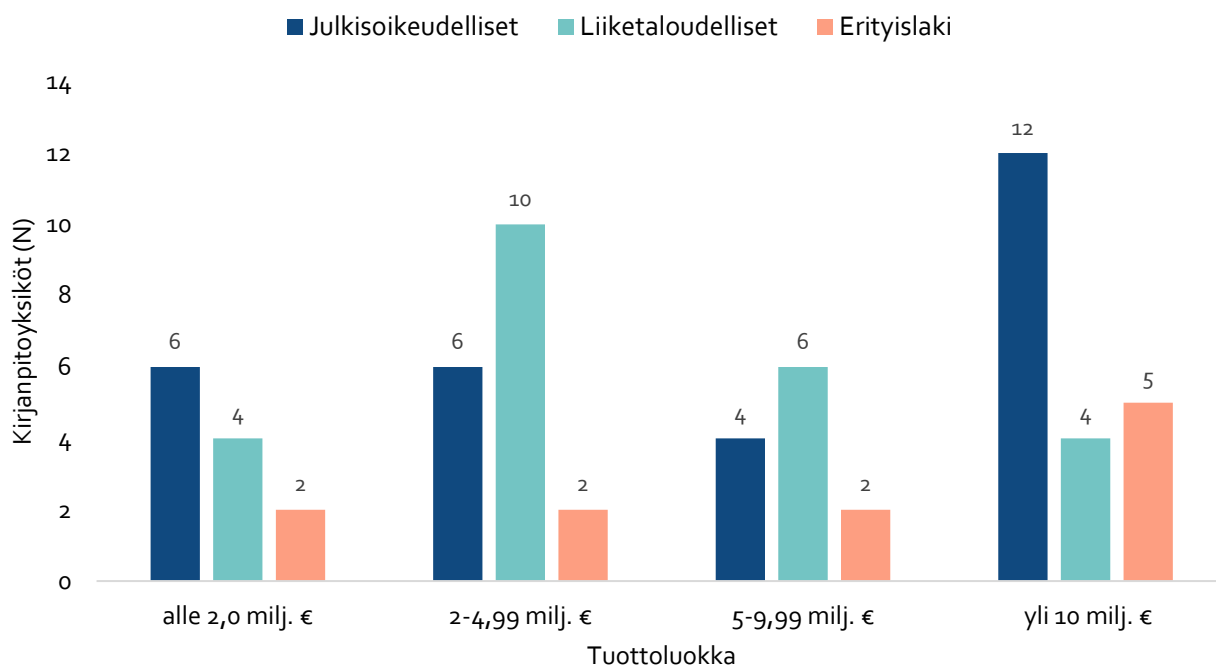
Valtioneuvoston kanslia	0		0		0	
Valtioneuvoston kanslia	0		0		0	
Valtiovarainministeriö	49 026	75 %	26 382	147 %	10 201	71 %
Ahvenanmaan valtionvirasto	0		0		0	
Digi- ja väestötietovirasto	31 415	77 %	19 256	153 %	0	
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	14 201	68 %	0		0	
Rahoitusvakausvirasto	0		0		0	
Tilastokeskus	0		7 126	135 %	0	
Tulli	1 262	92 %	0		0	
Valtiokonttori	2 148	98 %	0		6 578	102 %
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	0		0		0	
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	0		0		0	
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	0		0		0	
Valtiovarainministeriö	0		0		1 601	37 %
Verohallinto	0		0		2 022	55 %
Ympäristöministeriö	1 001	128 %	4 108	98 %	0	
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	0		0		0	
Suomen ympäristökeskus	1 001	128 %	4 108	98 %	0	
Ympäristöministeriö	0		0		0	
YHTEENSÄ	521 024	86 %	234 208	97 %	328 607	30 %

4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2023 ja 2024

Maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista ja liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista (kutsutaan myös nimellä markkinasuoritteet) sekä erityislakien mukaisista suoritteista on laadittu pylväsdiagrammit, jotka kuvaavat kirjanpitoyksiköiden jakautumista tuottojen ja kustannusvastaavuuden mukaan. Kuviin on otettu mukaan vain ne kirjanpitoyksiköt, joilla on ollut suoriteryhmän mukaisia maksullisen toiminnan tuottoja vähintään miljoona euroa vuonna 2024.

Vuonna 2024 (2023) 19 (24) kirjanpitoyksikköä, eli 68 % (83 %) maksuperustelainmukaista julkisoikeudellista suoritetuotantoa (> 1 milj.) harjoittavista kirjanpitoyksiköistä tuotti alijäämää. Yhteensä 28 kirjanpitoyksikköä harjoitti julkisoikeudellista suoritetuotantoa. Kustannusvastaavuus julkisoikeudellisten suoritteiden osalta koko valtion tasolla pysyi edellisvuoden tasolla ollen 86 %.

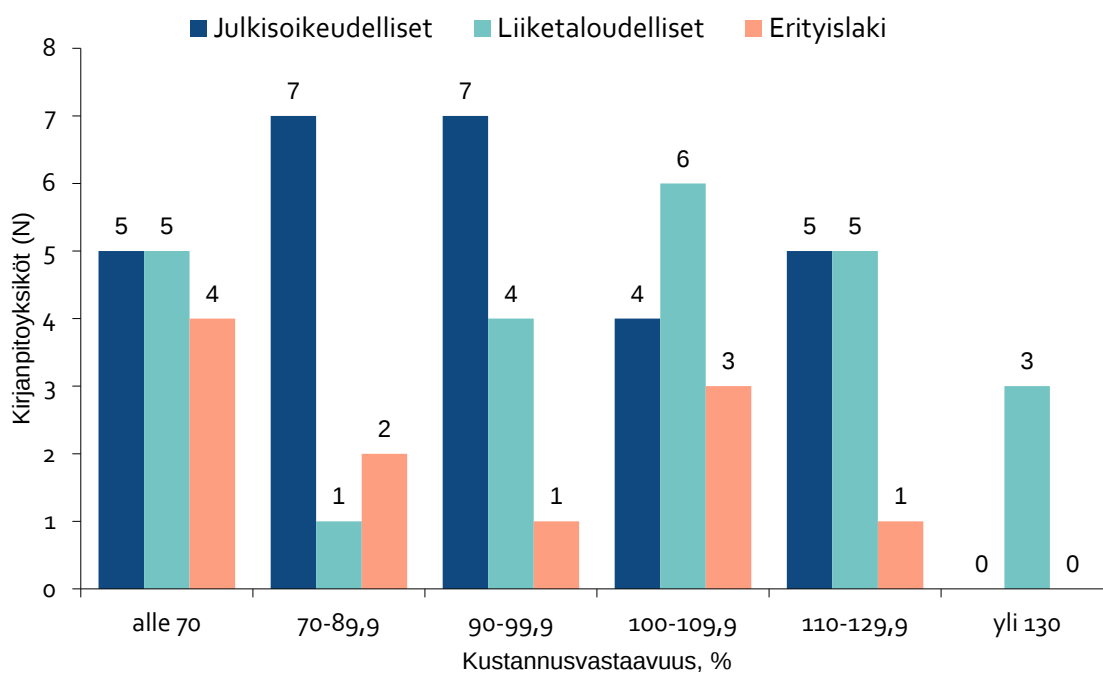
Kuvassa 3 kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmittäin neljään luokkaan maksullisen toiminnan tuottojen osalta. Kuvaaja esittää virastojen maksullisen toiminnan tuottojen euromääräistä jakautumista suoriteryhmittäin. Kuvaaja ei sisällä maksulainsäädännön ulkopuolisten suoritteiden tuottoja.

Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritustuottojen perusteella vuonna 2024

Vuonna 2024 (2023) 71 % (58 %) kirjanpitoyksiköistä pääsi liiketaloudellisiin perustein hinnoitellussa suoritetuotannossa ylijäämään. Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus koko valtion tasolla oli kertomusvuonna 97 % eli neljä prosenttiyksikköä edellisvuotta (101 %) matalampi.

Kirjanpitoyksiköiden suoriteryhmiä kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 4, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmiä kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen luokkaan.

Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2024

4.2.1 Hintatuettu toiminta

Vuonna 2024 hintatukea käyttivät Opetushallitus, Ruokavirasto, Puolustusvoimat sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö, yhteensä noin 4,1 miljoonaa euroa. Summa laski hieman vuodesta 2023 (4,2 miljoonaa euroa), jolloin hintatukea käyttivät samat neljä virastoa. Hintatuen avulla liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kokonaiskustannusvastaavuutta saatiin parannettua.

Opetushallituksen hintatuki vuonna 2024 oli yhteensä 3 miljoonaa euroa, mikä on eniten kaikista kirjanpitoyksiköistä. Tuki käytettiin OPH:n hintatuettuun liiketaloudelliseen maksulliseen toimintaan (0,62 milj. euroa) sekä Meriturvan liiketaloudelliseen toimintaan (2,4 milj. euroa). Ruokavirasto käytti hintatukea 0,8 milj. euroa alentamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja havaitsevien maksullisten eläintautitutkimusten kustannuksia. Edellisenä vuonna vastaavaa hintatukea käytettiin saman verran. Opetus- ja kulttuuriministeriö käytti vuonna 2024 hintatukea n. 0,3 miljoonaa euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen. Puolustusvoimat käytti hintatukea 0,1 milj. euroa.

4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta

Kustannusten korvaus -toimintoryhmässä käsitellään valtion sisäistä sopimusperusteista kustannusten korvausta. Vuonna 2024 palvelutoiminnan osalta valtionhallinnossa on vain kolme raportoitavaa toimijaa; Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus (Palkeet), Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus (Valtori) ja Oikeusrekisterikeskus. Maksullisten palveluiden hinnoittelussa huomioidaan palveluntuottajan toimintaympäristön luonne.

Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan tähän suoriteryhmään, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Palkeiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus laski huomattavasti välillä 2023–2024 102 prosentista 93 prosenttiin. Kustannusvastaavuus nousi vuodesta 2023 8 prosenttiyksikköä, ollen 101 prosenttia vuonna 2024. Valtorin kaikki kulut tulee kattaa asiakkailta perittävillä maksuilla, pois lukien käyttöomaisuuden poistot, joita ei saa sisällyttää Valtorin asiakashintoihin. Valtorin kustannusvastaavuus nousi hieman kertomusvuonna (2023) ollen 100 prosenttia (99 %).

Valtiokonsernin palveluntuottajien lisäksi joillakin hallinnonaloilla toimii tietohallinnon palvelukeskuksia ja palveluyrityksiä, jotka tarjoavat palveluja omalle hallinnonालalleen ja mahdollisesti myös hallinnonالansa ulkopuolelle. Oikeusministeriön hallinnonالalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen ICT-palvelut ovat tällaisia palveluja. Tuotot koostuivat palvelumaksuista, joilla katettiin aiheutuneet kustannukset.

Taulukko 6 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolinen maksullinen toiminta vuosina 2023–2024

Kirjanpitoyksikkö	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	
	2024	2023	2024	2023
Oikeusrekisterikeskus	115 666	101 377	100 %	100 %
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	65 383	60 275	101 %	93 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	485 742	465 485	100 %	99 %
YHTEENSÄ	666 791	627 137	100 %	99 %

5 Valtion kilpailullinen toiminta

5.1 Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta

Kilpailulakia muutettiin vuonna 2019 niin, että vuoden 2020 alusta lähtien (Kilpailulaki 30 d § (7.6.2019/721) erinäisten julkisyhteisöjen, mukaan lukien valtion tai sen alaisuuteen kuuluvien yksiköiden, tulee eriyttää kirjanpidossaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toimintansa, mikäli siitä saadut tuotot ovat vähintään 40 000 euroa. Vuoden 2024 selvityksessä valtion maksullisesta toiminnasta julkaistaan jo viidettä kertaa omana osionaan katsaus valtion markkinoilla tapahtuvasta kilpailullisesta toiminnasta.

5.2 Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2023 ja 2024

Kaikkiaan 26 eri virastoa ilmoitti kilpailullista toimintaa vuonna 2023. Vuonna 2024 vastaava luku oli 25 virastoa, kun ulkoministeriöllä ei ollut maksullista toimintaa vuonna 2024. Tullilla puolestaan oli kilpailullista toimintaa vuonna 2021, muttei vuonna 2022. Korkein kustannusvastaavuus oli vuonna 2024 (183 %) sekä vuonna 2023 Ilmatieteen laitoksella (230 %). Vuonna 2023 alhaisin kustannusvastaavuus oli Ulkopoliittisella instituutilla (14 %). Vuonna 2024 alhaisin kustannusvastaavuus oli Rikosseuraamuslaitoksella kustannusvastaavuuden ollessa 26 prosenttia. Niin ikään vuonna 2022 heikoin kustannusvastaavuus oli Rikosseuraamuslaitoksella, ollen 20 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriön kustannusvastaavuus jäi matalaksi vuonna 2023 (38 %), mutta vuonna 2024 vastaava luku oli 73 prosenttia.

Taulukko 7 Valtion markkinoilla tapahtuvan kilpailullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus vuosina 2023 ja 2024

	Kilpailullisen toiminnan tuotot (1000 €)	Kilpailullisen toiminnan tuotot (1000 €)	Kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	Kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)
	2 023	2 024	2 023	2 024
Eduskunta	52	-	14 %	-
Eduskunta	-	-	-	-
Ulkopoliittinen instituutti	52	-	14 %	-
Valtiontalouden tarkastusvirasto	-	-	-	-
Liikenne- ja viestintäministeriö	14 040	16 915	225 %	129 %
Ilmatieteen laitos	1 941	2 391	230 %	183 %
Liikenne- ja viestintäministeriö	-	-	-	-
Väylävirasto	12 099	14 524	224 %	123 %
Liikenne- ja viestintävirasto	-	-	-	-
Maa- ja metsätalousministeriö	8 714	8 350	110 %	117 %
Luonnonvarakeskus	6 813	6 264	110 %	117 %
Maa- ja metsätalousministeriö	-	-	-	-
Maanmittauslaitos	1 695	1 824	117 %	129 %
Ruokavirasto	206	262	78 %	65 %
Oikeusministeriö	3 937	4 401	25 %	29 %
Oikeusministeriö	976	946	72 %	65 %
Oikeusrekisterikeskus	-	-	-	-
Rikosseuraamuslaitos	2 961	3 455	21 %	26 %
Syyttäjälaitos	-	-	-	-

Tuomioistuinlaitos	-	-	-	-
Ulosottolaitos	-	-	-	-
Opetus- ja kulttuuriministeriö	8 134	10 584	84 %	86 %
Kansallisarkisto	366	458	70 %	64 %
Museovirasto	623	591	100 %	76 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	288	620	38 %	73 %
Opetushallitus	1 460	1 182	111 %	88 %
Suomen Akatemia	-	-	-	-
Suomenlinnan hoitokunta	5 397	7 733	83 %	90 %
Puolustusministeriö	620	889	136 %	134 %
Puolustushallinnon rakennuslaitos	-	-	-	-
Puolustusministeriö	-	-	-	-
Puolustusvoimat	620	889	136 %	134 %
Sisäministeriö	1 682	1 520	99 %	105 %
Hätäkeskuslaitos	-	-	-	-
Maahanmuuttovirasto	-	-	-	-
Pelastusopisto	945	943	102 %	101 %
Poliisihallitus	737	577	96 %	114 %
Rajavartiolaitos	-	-	-	-
Sisäministeriö	-	-	-	-
Suojelupoliisi	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysministeriö	5 480	4 790	108 %	117 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	-	-	-	-
Sosiaali- ja terveysministeriö	-	-	-	-
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta	-	-	-	-
Säteilyturvakeskus	2 054	2 301	105 %	110 %
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos	3 426	2 489	110 %	125 %
Tasavallan Presidentin kanslia	-	-	-	-
Tasavallan Presidentin kanslia	-	-	-	-
Työ- ja elinkeinoministeriö	15 152	11 099	117 %	98 %
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	-	-	-	-
Energiavirasto	-	-	-	-
Geologian tutkimuskeskus	10 557	6 441	130 %	102 %
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland	-	-	-	-
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	-	-	-	-
Patentti- ja rekisterihallitus	4 595	4 658	96 %	93 %
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	-	-	-	-
Työ- ja elinkeinoministeriö	-	-	-	-
Ulkoministeriö	-	-	-	-
Ulkoministeriö	-	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	-	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	-	-	-	-
Valtiovarainministeriö	6 192	4 356	97 %	94 %
Ahvenanmaan valtionvirasto	-	-	-	-
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	-	-	-	-
Rahoitusvakausvirasto	-	-	-	-
Tilastokeskus	1 394	857	73 %	88 %
Tulli	-	-	-	-

Valtiokonttori	-	-	-	-
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	-	-	-	-
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	2 372	2 059	98 %	90 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	2 426	1 440	118 %	104 %
Valtiovarainministeriö	-	-	-	-
Verohallinto	-	-	-	-
Väestörekisterikeskus	-	-	-	-
Ympäristöministeriö	4 415	3 238	104 %	102 %
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	-	-	-	-
Suomen ympäristökeskus	4 415	3 238	104 %	102 %
Ympäristöministeriö	-	-	-	-
Yhteensä	68 418	66 142	97 %	91 %

Taulukot ja kuvat

TAULUKKO 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT (1000 €) SUORITERYHMITÄIN 2017–2024* 7

TAULUKKO 2 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTTOJEN KASVU (1000 €) (5 ENITEN KASVANUTTA)..... 8

TAULUKKO 3 HALLINNONALOJEN MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA NIIDEN MUUTOS VUOSINA 2023–2024 (LUVUT SISÄLTÄVÄT
MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN ULKOPUOLELLE JÄÄVÄT TUOTOT) 11

TAULUKKO 4 KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN 2023–2024..... 12

TAULUKKO 6 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN JA KIRJANPITOYKSIKÖITTÄIN VUONNA
2024 13

TAULUKKO 7 MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISALAN ULKOPUOLINEN MAKSULLINEN TOIMINTA VUOSINA 2023–2024 17

KUVA 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTTOJEN KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010–2024 (1000 €)..... 8

KUVA 2 MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010–2024 10

KUVA 3 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN SUORITETUOTTOJEN PERUSTEELLA VUONNA 2024..... 16

KUVA 4 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN PERUSTEELLA VUONNA 2024..... 16

Liitteet

Tässä selvityksessä käytetyt vuotta 2023 varhaisemmat luvut perustuvat pääasiallisesti Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2022 selvityksessä esitettyihin lukuihin. Vuoden 2023 osalta lukuja kuitenkin päivitettiin, mikäli ne kirjanpitoyksiköiden 2023 toimintakertomuksissa poikkesivat aiemman selvityksen luvuista. Muutoksia tehtiin seuraavissa kirjanpitoyksiköissä:

Liite 1 Aiempien vuosien tietoihin tehdyt muutokset

Kirjanpitoyksikkö	Vuosi	Muutoksen kohde
Väylävirasto	2010–2022	Erityislakien tuotot ja kustannukset*
Tuomioistuinlaitos	2023	Erityislakien tuotot ja kustannukset
Kilpailullinen toiminta	2023	Toimintaa harjoittaneita virastoja 26, eikä 25
Luonnonvarakeskus	2022-2023	Erityislakien tuotot

***Väyläviraston maksullisen toiminnan tuottoihin on aiempina vuosina sisällytynyt myös kauppamerenkululta perittävä väylämaksu.** Edellä mainitut väylämaksut ovat kuitenkin veronluonteisia maksuja, eivätkä ne siten ole maksullisen toiminnan tuottoja. Tämän vuoksi väylämaksuihin liittyvät tuotot ja kustannukset on poistettu vuoden 2023 maksullisen toiminnan selvityksestä. Myös aiempien vuosien vertailutiedot on korjattu vastaavasti vuoden 2023 raportille.

Vuosi	Aiempien vuosien raporttien tuotot	Aiempien vuosien raporttien kustannukset	Oikaistut tuotot	Oikaistut kustannukset
2010	114 813 €	602 031 €	44 468 €	517 435 €
2012	132 298 €	680 388 €	50 801 €	603 898 €
2013	131 990 €	563 323 €	48 988 €	478 316 €
2014	133 694 €	534 160 €	45 975 €	450 844 €
2015	89 747 €	526 719 €	43 118 €	451 257 €
2016	89 082 €	528 269 €	42 723 €	444 427 €
2017	96 072 €	575 321 €	48 537 €	492 402 €
2018	98 400 €	591 777 €	47 834 €	497 525 €
2019	107 542 €	659 318 €	54 892 €	565 905 €
2020	104 715 €	691 949 €	56 432 €	602 586 €
2021	104 327 €	720 062 €	58 827 €	622 867 €
2022	125 654 €	707 831 €	73 026 €	599 016 €
2023	113 845 €	839 024 €	64 790 €	725 027 €

Väyläviraston erityislakien tuottoihin tehdyt muutokset

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 8/2024

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2024

Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori ISSN: 2489-4761

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi